

व्यसनमुक्ती क्षेत्रात मौलिक काम करीत
असलेल्या सेवाकांना व संस्थांना सन्मानित
करण्यासाठी व्यसनमुक्ती सेवा पुरस्कार
योजना सुरु करण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन

समाजकल्याण, सांस्कृतिक कार्य व श्रृंङ्खा विभाग,
शासन निर्णय क्रमांक: डीडीपी- १०९८/प्र.क्र. २८८/सुधार-१,
मंत्रालय विस्तार भवन, मुंबई - ४०००३२.

दिनांक :- २ फेब्रुवारी, १९९९.

शासन निर्णय :- व्यसनमुक्ती क्षेत्रात मौलिक कार्य करणा-या सेवाकांना व
संस्थांना "गांधी जयंती सप्ताह व दारुबंदी प्रचार कार्य" या मोहिमेचा एक भाग
म्हणून पुरस्काराद्वारे सन्मानित करण्यासाठी "व्यसनमुक्ती सेवा पुरस्कार योजना"
महाराष्ट्र शासनाने सन १९९८-९९ या वर्षापासून सुरु केली आहे. त्या अनुषंगाने
परिशिष्ट "अ" मध्ये नमूद केलेल्या शासन निर्णयाद्वारे दिलेल्या आदेशामधील
विहित नियुक्ती अटी व शर्ती अधिष्ठाित करून खालील परिशिष्टामध्ये दर्शविल्या-
प्रमाणे सुधारित नियम अटी व शर्तीस शासन मंजुरी देत आहे :-

- १] या योजने अंतर्गत वेळोवेळी निर्गमित झालेल्या शासन निर्णयाची
यादी परिशिष्ट "अ" मध्ये दर्शविलेली आहे.
- २] व्यसनमुक्ती सेवा पुरस्कारासाठी व्यक्ती व सामाजिक संस्थांकडून
मागविण्याच्या अर्जाचा नमुना परिशिष्ट "ब" मध्ये दर्शविण्यात
आलेला आहे.

व्यसनमुक्ती सेवा पुरस्कारासाठी राज्य शासनाकडे शिफारस करण्यासाठी
स्थापन करण्यात आलेली राज्य स्तरीय समिती :-

१. मंत्री, दारुबंदी प्रचार कार्य	: अध्यक्ष
२. मंत्री, समाजकल्याण	: उपाध्यक्ष
३. राज्यमंत्री, दारुबंदी प्रचार कार्य	: सदस्य
४. श्री. डी. ए. लेवडे, मुंबई	: सदस्य
५. श्री. ए. ए. रावते, पुणे	: सदस्य
६. सचिव, समाजकल्याण	: सदस्य
७. संचालक, समाजकल्याण	: सदस्य सचिव

२६-६-९९

२००६०६३०५०५३२००१

.. २/-

योजनेचे उद्दिष्ट :- या योजनेमध्ये व्यसनमुक्ती या क्षेत्रात मौलिक कार्य करणा-या राज्यांतील कार्यकर्त्यांचा, संस्थेचा गौरव करण्यात यावा व व्यसनमुक्ती क्षेत्रात काम करीत असलेल्या सेवाक व संस्थांची कार्याची दाद घ्यावी व इतर कार्यकर्त्यांना त्यापासून प्रेरणा मिळावी, जेणेकरून व्यसनमुक्ती कार्याच्या उत्थानासाठी कार्यकर्ते सरतासून पुढे यावेत व व्यसनमुक्ती प्रचार कार्याचा दर्जा वाढविताना सर्व समावेशकता निर्माण करणे, त्यायोगे पात्र व्यक्ती व संस्था यांच्या व्यसनमुक्ती कार्याची दखल घेऊन पुरस्काराद्वारे सन्मानित करणे.

योजनेचे स्वरूप :- राज्यांतील व्यसनमुक्ती प्रचार कामी शासनाने सहकार्य करणा-या व आपल्या कार्याचा ठोठा उद्भवविणा-या व्यक्ती व संस्था यांचेकरिता व्यसनमुक्ती कार्य स्पर्धात्मक करणे, व्यसनमुक्ती कार्याचे मुख्यमापन पुरस्कारातून करणे, व्यक्ती व संस्था यांना प्रचार कामी सहभागी करताना त्यांचे कार्य दर्जेदार व उपयुक्त होण्यासाठी त्यांच्यात निरकोप स्पर्धा जोपसणारी व्यक्ती व संस्था.

पुरस्काराचे स्वरूप :- व्यसनमुक्तीचे कार्य करणा-या सेवाकत.

१. शासनाने मान्यता दिलेले सन्मानपत्र.
२. स्मृतिचिन्ह ज्यावर कार्यकर्त्याचे नांव असेल.
३. रु. १०,०००/- रोख रक्कम.
४. एक शाल किंवा साडी वण आणि श्रीफळ.

व्यसनमुक्ती कार्य करणा-या संस्थेकरिता.

१. शासनाने मान्यता दिलेले सन्मानपत्र.
२. रु. २५,०००/- रोख रक्कम.
३. स्मृतिचिन्ह ज्यावर संस्थेचे नाव असेल.
४. एक शाल व श्रीफळ.

पात्रता :- कार्यकर्त्यासाठी

१. या योजनेनुसार व्यसनमुक्ती क्षेत्रात मौलिक कार्य करणारे कार्यकर्ते व संस्था.
२. पुरस्कार देताना वयाची अट बंधनकारक नाही.
३. कोणत्याही व्यक्तीस एका वेळा अधिक वेळा पुरस्कारासाठी पात्र समजण्यात येणार नाही.

४. हा पुरस्कार मिळण्यास जात, धर्म, लिंगभेद किंवा राज्याबाहेरील व्यक्ती या गोष्टींचा विचार केला जाणार नाही.
५. पुरस्कार मिळण्यास आमदार, खासदार, जिल्हा परिषद सभासद पात्र असणार नाही.
६. शासकीय, निमशासकीय अधिकारी व कर्मचारी पुरस्कार मिळण्यास पात्र राहतील.

सामाजिक संस्थांसाठी

१. व्यसनमुक्ती क्षेत्रात मौलिक कार्य करणा-या राज्यातील सामाजिक सेवाभावी संस्थांना हा पुरस्कार दिला जाईल.
२. स्वयंसेवी संस्था, पब्लिक ट्रस्ट १९५० व / वा सोसायटीज रजिस्ट्रेशन ॲक्टनुसार पंजीबद्ध असावी.
३. स्वयंसेवी संस्थेचे वरील क्र. १ मध्ये दर्शविलेले व्यसनमुक्ती क्षेत्रातील सेवा व कार्य ५ वर्षांहून अधिक असावे. विशेष मौलिक व भरीव काम करणा-या संस्थांच्या बाबतीत अक्वाद म्हणून अट शिथिल करण्याचे अधिकार राज्यस्तरीय निवड समितीस राहतील.
४. स्वयंसेवी संस्था राजकारणापासून अलिप्त असावी. तसेच तिचे कार्य व सेवा ही सत्रातील राजकारणापासून स्वतंत्र असावी.

पुरस्कारांची संख्या :- व्यसनमुक्ती कार्यकर्त्यांसाठी [स्कूल पुरस्कार]

१. लेखक, कवि, पत्रकार व साहित्यिक = २ पुरस्कार
२. सामाजिक कार्यकर्ते = २ पुरस्कार
३. कीर्तनकार, प्रवचनकार = २ पुरस्कार
४. पारंपारिक लोक कलावंत
उदा. शाहीर, गोंधळी, भारुडकार, पोतराज, वासुदेव, लोकनाट्यकार. = २ पुरस्कार

सामाजिक सेवाभावी संस्थांसाठी

१. व्यसनमुक्ती क्षेत्रात भरीव व रचनात्मक काम करणा-या ग्रामपंचायती = १ पुरस्कार
२. सेवाभावी संस्था = १ पुरस्कार

प्रस्ताव शिफारशी पद्धत :- जिल्हा दारुबंदी प्रचार अधिकारी यांनी त्यांच्या जिल्ह्यातील व्यसनमुक्ती कार्यकर्ता व संस्था यांच्या शिफारशी संचालक, समाजकल्याण, महाराष्ट्र राज्य पुणे यांजकडे विहित नमुन्यात व ठराविक मुदतीत पाठवाव्यात. नमुना संचालक, समाजकल्याण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांकडून

उपलब्ध होईल.

२] शिफारस करणा-या अर्ज्या-यांनी त्यांच्या जिल्ह्यासाठी व्यक्ती व संस्थांची शिफारस करावी.

३] शिफारस करणा-या अर्ज्या-यांनी त्यांच्या शिफारसीबरोबर पुढील कागदपत्रे संचालक, समाजकल्याण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांना पाठवावीत.

अ] शिफारस केलेल्या व्यक्तीचे संपूर्ण जीवनचरित्र.

ब] व्यक्तीने/संस्थेने समाहित केलेले विशेष या किंवा केलेले उत्कृष्ट कार्य.

क] पासपोर्ट आकाराचे व्यक्तीचे छायाचित्र [२ प्रती]

ड] संचालक, समाजकल्याण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांचेकडे किंवा शासनाकडे आलेले वैयक्तिक अर्ज शिफारसत येऊ नयेत.

इ] अपूर्ण भरलेले अर्ज व अपूर्ण शिफारसी शिफारसत घेतल्या जाणार नाहीत.

फ] स्वादया/बाही जिल्ह्याकडून कोणत्याही नावाची शिफारस न आल्यास संचालक, समाजकल्याण महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांना योग्य वाटल्यास त्या जिल्ह्यासाठी त्या जिल्ह्यातील पात्र व्यक्तींची हया पुरस्कारासाठी शासनाकडे शिफारस करतील.

संस्थांसाठी

शिफारस करणा-या अर्ज्या-यांनी आपल्या शिफारस पत्रात खालील कागदपत्रे संचालक, समाजकल्याण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांचेकडे सादर केली पाहिजेत.

अ] संस्था पब्लिक ट्रस्ट ॲक्ट व /वा सोसायटीज रजिस्ट्रेशन ॲक्ट १९६० खाली पंजीबद्ध असल्याचे प्रमाणपत्र.

ब] संस्थेच्या आर्थिक व्यवहारात कोणत्याही गैरव्यवस्था नसल्याबाबतचे प्रमाणपत्र.

क] संस्थेचे कार्य पत्रातील व राजकारणाबाबतून अलिप्त असल्याबद्दलचे प्रमाणपत्र.

ड] संस्थेच्या कार्यासंबंधी थोडक्यात माहिती व संस्था व्यक्तीमुक्ती क्षेत्रात कोणते भरीव कार्य करते व आतापर्यंत संस्थेचे उद्दिष्ट कितपत साध्य केले आहे यासंबंधी अहवाल.

इ] संस्थेच्या घटनेची प्रमाणित प्रत व मागील ५ वर्षांचे वार्षिक अहवाल.

आलेले शिफारसींची यादी :- संचालक, समाजकल्याण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे हे आदेशात तसे अर्जांची छाननी करतील आणि अर्ज शिफारस पुस्तिकेच्या रूपात एकत्र करून शासनाकडे शिफारसासाठी पाठवतील.

पुरस्कार जाहीर करणारे अधिकारी :- संचालक, समाजकल्याण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांचेकडून आलेल्या शक्ति, दिशारशी/प्रस्ताव यासाठी शासनाने नियुक्त केलेल्या निवड समितीसमोर ठेवण्यात येतील. त्याकरिता संचालकांनी योग्य ती पाठपुरावा करताना.

शासनाची मान्यता :- प्रस्ताव पुरस्कार निवड समितीकडून विचारात घेतले जातील व संचालक याद्वारे आणि समितीच्या दिशारशी शासनाकडे मान्यतेसाठी पाठविले जातील. स्वाभाविक प्रकरणी समितीच्या निर्णयाना शासनाची मान्यता घ्यावी लागेल. शासनाच्या मान्यतेनंतर पुरस्कार जाहीर केला जाईल.

शासनाची मान्यता अंतिम राहील आणि त्याविरुद्ध अपिल करता येणार नाही.

पुरस्काराचे वितरण :- विशेष सार्वजनिक समारंभात शासनाने ठरविलेल्या ठिकाणी येदीप, संदीप, राज्याध्यक्ष, राज्यमंत्री, प्रतिष्ठित व्यक्ती यांचे हस्तो पुरस्कार दिला जाईल आणि प्रमाणानुसार विभागचे मंत्री, राज्यमंत्री व सचिव यांच्या स्वाक्षेला असेल. पुरस्कार मिळालेल्या व्यक्तीचे निधन झाले असेल तर त्यांच्या/तिच्या वारसात शासनाच्या पूर्वपरवानगीने पुरस्कार घेण्यासाठी बोलाविले जाईल. पुरस्कार मिळालेल्या व्यक्तीला हा पुरस्कार व्यक्तीशः दिला जाईल व तेंदेही हा पुरस्कार अध्यक्ष, उपाध्यक्ष अथवा संस्थेने प्राधिकृत केलेल्या व्यक्तीला देण्यात येईल.

कार्यक्रमावर होणारा खर्च :- प्रतिवर्षी आयोजित होणा-या या व्यसनमुक्ती सेवा पुरस्कार वितरण कार्यक्रम समारंभावर होणारा खर्च हा दाखबंदी प्रचार कार्य व शिक्षण या योजनेतून उपलब्ध होणा-या मंजूर आर्थिक तरतुदीतून भागवावा. व याकरिता स्वतः आर्थिक तरतूद उपलब्ध होणार नाही.

व्यसनमुक्ती सेवा पुरस्कार समारंभासाठी खर्चाची पध्दती

अ.क्र.	विवरण	तपशिल
१]	पुरस्कार विजेत्या राख बांडा	रु. १०,००० [रुपये दहा हजार फक्त] प्रत्येक पुरस्कार विजेत्या व्यक्तीस रु. २५,०००/- [रुपये पंचवीस हजार फक्त]

२] पुरस्कार विजेत्याचा प्रवासवर्षात.

पुरस्कार विजेत्याच्या निवातस्थानापासून स्पर्धाकाच्या ठिकाणापर्यंत आणि परतीचे प्रवासाचे प्रथम वर्गचे प्रवासभाडे किंवा इतर तात्त्विक बाबतांचे एम.टी.चे प्रत्यक्ष भाडे असलेले पुरस्कार विजेत्या व्यक्तीस व त्याच्या यात्री किंवा परती यांना दिले जाईल.

३] इतर संस्था.

संस्था पुरस्कार प्राप्त करणा-या संस्थेचे अध्यक्ष वा उपाध्यक्ष या संस्थेने प्राप्त झालेल्या २ लक्षांकरिता संस्थेच्या ठिकाणापासून स्पर्धाकाच्या स्थळापर्यंत रेल्वेचे प्रथम वर्गाचे प्रवास-वेळापत्र भाडे किंवा एम.टी.बसचे भाडे.

३] इतर संस्था.

पुरस्कार विजेत्या व्यक्ती व संस्था यांची पुरस्कार विजेत्या स्पर्धाकाच्या ठिकाणी २ दिवसांकरिता शास्त्रीय संगणकशास्त्र किंवा शास्त्र शास्त्राच्या क्षेत्रात त्या ठिकाणी राहण्याची व यात्रेसाठी खर्चाचा ठरविला जाईल.

४] इतर संस्था आणि अकल्पित खर्च.

संगणकशास्त्र (कोम्प्युटर) क्षेत्रातील शास्त्रीय आणि परिक्षा खर्च आणि इतर खर्च उदा. तार, गुच्छ, हॉलभाडे, समूह छायाचित्र, पोस्टो, अन्वेषण खर्च इत्यादी.

पुरस्कार विजेत्या यांच्या अखेरच्या आवागमनाची वाढ सारखी कार्यवाही :

१] दिनांक १ ते १५ जुलै

: विजेत्या यांच्या प्रचार अधिकारी यांच्या कार्यावळीतून अखेरचे नुसते वितरीत करणे.

२] दिनांक १ ते ३१ जुलै

: विजेत्या यांच्या प्रचार अधिकारी यांच्या कार्यावळीतून अखेरचे वितरीत करणे.

३] दिनांक १० ऑगस्ट पर्यंत

: सर्व विजेत्या यांच्या प्रचार अधिकारी यांच्या कार्यावळीतून अखेरचे वितरीत करणे. तसेच विजेत्या यांच्या निवासस्थान, महाराष्ट्र राज्य वृत्त वितरित करणे.

४] दिनांक २५ ऑगस्ट पर्यंत

: विजेत्या यांच्या निवासस्थान, महाराष्ट्र राज्य वृत्त वितरित करणे. तसेच विजेत्या यांच्या निवासस्थान, महाराष्ट्र राज्य वृत्त वितरित करणे.

- ५] दिनांक २० सप्टेंबर पर्यंत : शासन स्तरावर अंतिम निर्णय घेण्यात येईल.
- ६] दिनांक २ ऑक्टोबर ते दिनांक ८ ऑक्टोबर : या कालावधीत पुरस्कार वितरित करण्यात येतील.

या योजनेकरिता करावयाच्या खर्चाचे लेखाधिशिर्ष

"२२३५-सामाजिक सुरक्षा व कल्याण, १३५, दाखंडी [दोन] [बी], पंचवार्षिक योजनांतर्गत योजना अंमली पदार्थ सेवन विरोधी मोहिम राबविण्यासाठी आणि व्यसनाधीन व्यक्तींकडे पुनर्वसन करण्याकरिता स्वयंसेवी संघटनांना वित्तीय सहाय्य देणे -४१-सहाय्यक अनुदान, मागणी क्रमांक एन-८ [२२३५-१७५-५]" समाजकल्याण, सांस्कृतिक कार्य व क्रीडा विभाग.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या नावाने व आदेशानुसार

[श्री. का. पाईकराव]

उप सचिव.

प्रति,

१. संचालक, समाजकल्याण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
२. सर्व विभागीय समाजकल्याण अधिकारी.
३. सर्व जिल्हा समाजकल्याण अधिकारी.
४. सर्व जिल्हा दाखंडी प्रचार अधिकारी.
५. अधिदान व लेखाधिकारी, मुंबई.
६. निवासी लेखा परीक्षा अधिकारी, मुंबई.
७. महालेखापाल, महाराष्ट्र १/२, मुंबई/नागपूर.
८. मा. मंत्री/राज्यमंत्री [दाखंडी प्रचार कार्य] यांचे स्वीय सहाय्यक.
९. मा. मंत्री [समाजकल्याण] यांचे स्वीय सहाय्यक.
१०. श्री. सु. ग. शेवड, डी-१२४, गावठाणा, पेंबूर, मुंबई-४०००७१.
११. श्रीमती शोभाताई रानडे, ७९८, भांडारकर रोड, पुणे-४११ ००४.
१२. सामान्य प्रशासन विभाग [रचना व कार्य], मंत्रालय, मुंबई.
१३. निवड नस्ती, सुधार-१.

व्यसनमुक्ती क्षेत्रात मौलिक काम करीत असलेल्या
सेवकांना व संस्थाना सन्मानित करण्यासाठी
व्यसनमुक्ती सेवा पुरस्कार योजना सुरू करण्याबाबत
शासन निर्णयाची यादी.....

परिशिष्ट - अ

- १] शासन निर्णय, समाजकल्याण, सांस्कृतिक कार्य व फ्रीडा विभाग
क्रमांक : डीडीपी-१०६८/प्र. क्र. २४०/सुधार-१, दि. २१ ऑगस्ट, १९६८.
- २] शासन निर्णय, समाजकल्याण, सांस्कृतिक कार्य व फ्रीडा विभाग,
क्रमांक : डीडीपी-१०६८/प्र. क्र. २४०/सुधार-१, दि. १६ ऑक्टोबर, १९६८.

विभाग :

जिल्हा :

व्यसनमुक्ती सेवा पुरस्कारासाठी
सामाजिक संस्था परिचय

- १] संस्थेचे नांव व पत्ता :-
- २] संस्था कोणत्या अंक्त झाली
नोंद झाली आहे.
- ३] संस्था कोणत्या प्रकारे
व्यसनमुक्ती करते आहे. :-
- ४] संस्थेत शासनाकडून अनुदान
मिळते काय ? :-
- ५] संस्थेचे कार्यक्षेत्र :-
- ६] संस्थेला यापूर्वी गौरविण्यांत
आले आहे काय ?
- ७] संस्थेची योग्य त्या लेखाधि-
काऱ्याकडून तपासणी केली
जाते का ? :-
- ८] संस्थेची ध्येय व उद्दोष्टे :-
- ९] संस्थेने आतापर्यंत केलेल्या
व्यसनमुक्ती कार्याची सविस्तर
माहिती :-
- १०] संस्थेच्या कार्यकारी मंडळा :-
प्रमुख व्यक्ती

- ११] जिल्हा दारुबंदी प्रचार :-
अधिकारी यांची शिफारस
आहे किंवा नाही.

- १२] शिरा :-

१. ग्रामपंचायतीचे नांव
व संपूर्ण पत्ता.
२. ग्रामपंचायतीची स्थापना दिनांक :
३. ग्रामपंचायतीची लोकसंख्या :
४. ग्रामपंचायतीस उत्कृष्ट कार्यचिद्दल
राज्य शासनामार्फत गौरविण्यात :
आले आहे काय ?
- ५] ग्रामपंचायतीने व्यसनमुक्ती झालेला :
केलेले कार्य [सविस्तर तपशील]
६. ग्रामपंचायत कार्यक्षेत्रात देशी-विदेशी
दारुची दुकाने आहेत का ?
[असल्यास परवाना क्रमांक, नसल्यास
अधीक्षक, राज्य उत्पादन शुल्क याचे
पत्र सादर करावे].
७. ग्रामपंचायत कार्यक्षेत्रात अधिकृत नगावठी
दारु विक्री होते काय ?
८. ग्रामपंचायतीने अधिकृत व अनधिकृत
दारु विक्री संबंधात केलेली प्रति-
बंधात्मक कार्यवाही.
९. ग्रामपंचायत कार्यक्षेत्रात नोंदणीकृत
महिलामंडळे, क्रीडांमंडळे आहेत का ?
असल्यास व्यसनमुक्ती झालेला
त्यांचा सहभाग.
१०. ग्रामपंचायतीने दारु दुकान बंदीसाठी
ग्रामपंच ठराव पारित केला काय ?
केला असल्यास ठरावाची प्रत सादर करावी.
- ११] ग्रामपंचायतीच्या कार्यकारी मंडळाची
यादी सोबत जोडावी.
- १२] ग्रामपंचायतीचा शेवटचा लेखापरीक्षण
अहवालाची प्रत [व्यवहार चौख असल्यास दल]
सोबत जोडावी.

स्थळ :

दिनांक :

स्वाक्षरी-

सरपंच/ग्रामसेवक,

ग्रामपंचायतीचा शिक्का.

विभाग :

व्यसनमुक्ती सेवा पुरस्कार

जिल्हा :

[व्यक्तिगत]

१] व्यक्तीचे संपूर्ण नांव :
उ पत्ता

२] कोणत्या पुरस्कारासाठी :

३] प्रस्ताव कोणाकडून प्राप्त :

४] धर्म व जात :

५] जन्मतारीख व वय :

६] शिक्षण :

७] व्यसनमुक्ती क्षेत्रातील
सेवेचा काळ :

८] पोलिस दाखला :

९] संबंधित निवेदनावरून
व्यसनमुक्ती कार्याचा होषवारा :

१०] निवेदनाबाबत सादर केलेले पुरावे :

११] अभिप्राय :